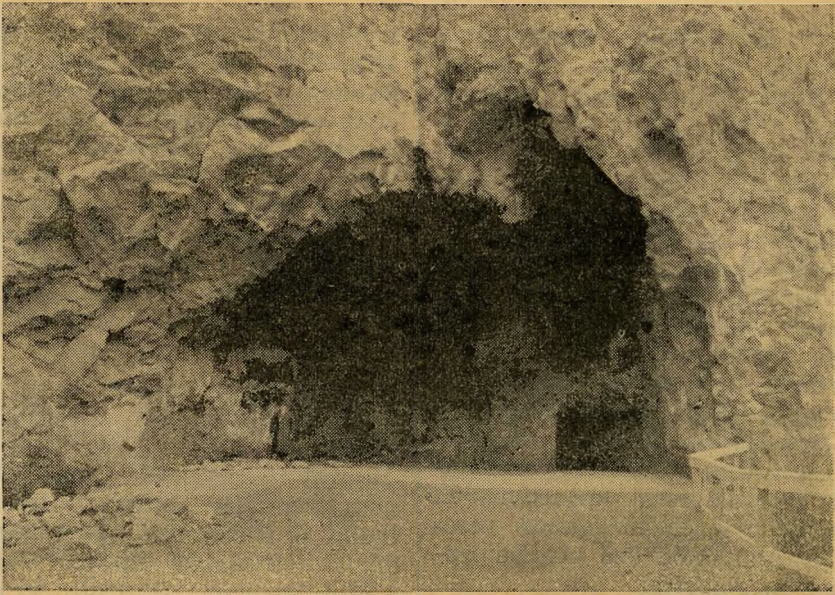

A Gellérthegyi Szent Iván barlang

Irta: Kadie Ottokár dr.

Az „Országjárás” egyik nemrég megjelent számában érdekes cikket olvastam „a jubiláló Szent Gellért-fürdő multjáról és jelenéről”. Most mult el ugyanis 25 éve annak, hogy Székesfővárosunk büszkesége, a nevezett fürdő és szálló nagyszerű palotája felépült. Ezzel kapcsolatban a cikkíró az egykori Sáros-fürdőt és a Gellérthegy alján régóta ismert barlangot is érintette. Talán nem lesz érdektelen, ha az utóbbiról egyet-mást elmondok.

Fővárosunk idősebb lakói bizonyára még emlékeznek a Ferenc József-híd budai hídfőjével szemben, a Szent Gellérthegy alján tátongó barlangra, a lejáratában épült kis épülettel s az alján sorakozó ódon házaszkákkal. Ebben az időben senki sem törődött ezzel az üreggel, senki sem sejtette, hogy büszke fővárosunk ettől a jelentéktelen kis üregtől kapta elnevezésének egyik részét. Ezt a barlangot régi időben az avarok és szlávok lakták s nyelvükön Pest-nek, vagyis kemenecnek nevezték. Később az egész ottani kolónia ettől a barlangtól a Pest, a fölötte emelkedő hely pedig a Pest-hegy nevet kapta. Idővel ez az elnevezés a Duna balpartján kiépült telep-re szállt át, míg a jobbparti rész a Buda nevet kapta. A idelepedett németek azonban továbbra is Ofen-nek nevezték, ami ismét kemencét és barlangot jelent.

Mint minden közismert barlanghoz, úgy ehhez is, népmondák fűződnek. Az egyik szerint a barlangban egykor egy Iván nevű bölcs és gyógytudományáról híres görög-keleti szerzetes remetéskedett, akihez messzi földről zarándokoltak tanácsért, ő pedig a barlang előtt elterülő sáros tóba fürdésre utasította a hozzá forduló betegeket. Innen ered a Szent Iván-barlang elnevezése is. Egy másik néprege szerint nevét neponuki Szent Jánostól kapta, aki, mint tudjuk, a vízi emberek patrónusa, szobra pedig valamikor a Dunából kimagasló sziklazátonyon állott. Ezen a helyen épült később a Sáros-fürdő, melyet a Ferenc József-híd alapozása alkalmával lebontottak, jelenleg pedig helyén a mostani Szent Gellért-fürdő palotája épült.

A kőzet, amelyben ez a kis barlang képződött, nem a Gellérthegy dolomitja, hanem az ezen a helyen reátelepedett szaruköves mészkő. Ezért nem is olyan nagy ez az üreg, mint ahogyan más mészkő- és dolomit-barlang szokott lenni, ahol a víz

víz és oldó ereje korlátozás nélkül dolgozhat. Az 1913. évben ebben a barlangban próbaásatást végeztem, mely nem járt különös eredménnyel. A 4 m mély gödör talajából háziállatok csonttöredékei és történelmi időkből eredő cserépedény-töredékek kerültek a felszínre. Óskori üledékek és történelmi-előtti emlékek eszerint hiányoznak ebben a barlangban. Ebből következik, hogy maga a barlang sem lehet régi keletű.

A Szent Iván-barlang eredeti alakjában egy 13 m magas, egyseges, tágas előcsarnokból, egy hátulsó és egy oldalsó fülkéből állott. Ujabbán ezt a barlangot mesterségesen kibővítették és kegyhellyé alakították. 1924. év őszén ugyanis Pfeiffer Gyula miniszteri főtanácsos lelkében az a gondolat fogalmazott meg, hogy a Lourdesi barlangkápolnához hasonló kegyhelyet hazánkban is létesítsen. József Ferenc dr. kir. herceg és Zadravecz István püspökökkel elhatározták, hogy erre a célra a szóbanlévő barlangot felhasználják. Eredetileg úgy tervezték, hogy a meglévő barlangot eredeti nagyságában a nevezett célra átalakítják, később azonban elhatározták, hogy torlódások elkerülése végett, a barlang hátulsó részében alagutat vájnak a sziklafok dunai oldalára.

A gondolatot tett követte, amennyiben az 1925. év novemberében megindult a bányarunkásoknak díjmentesen felajánlott kőfejtő munkája, mely a következő év tavaszán be is fejeződött. Az így kibővített és alagutal ellátott sziklaüreget azután templommá alakították. A teljesen elkészült sziklatemplomot 1926. évi május hó 23-án, pünkösdkor felszentelték. A sziklatemplom egyházi gondozását először a budai Kapisztrán Szent Ferenc rendre, később a Hazánkba visszakérült Magyar Pálos-rendre bízták.

Megnyilt a leventék Szent László eve

Vitéz Bély Alajos altábornagy, az ifjúság honvédelmi nevelésének és a testnevelésnek országos vezetője Nagyváradon sokezer főnyi levente ifjúság és nagyközönség jelenlétében berekesztette a leventék idei Mátyás király évét és megnyitotta a „Szent László levente és sportévet”. A belső helytállás és a belső arcvonal erősítését jelölte meg a magyar ifjúság legfőbb kötelességéül, majd a nagyváradai és erdélyi leventék és levente lányok tettek fogadalmat Szent László példájának követésére.